

Rīgā,
05.12.2024.

Nr. AJP-ID-24/099

Komentāri par grozījumiem Tīkla kodeksā elektroenerģijas nozarē

SIA "AJ Power" (turpmāk – **AJ Power**) ir iepazinies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – **SPRK**) 22.11.2024. publicēto konsultāciju dokumentu par grozījumiem Tīkla kodeksā elektroenerģijas nozarē (turpmāk – **Grozījumu projekts**) un atbilstoši Grozījumu projektā norādītajam aicinājumam, līdz 05.12.2024. sniedz savus komentārus par Grozījumu projektu.

Nepieciešamos grozījumos Tīkla kodeksā nosaka Eiropas Komisijas 2017.gada 23.novembra Regulas (ES) 2017/2195, ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas (turpmāk – **EB regula**) prasības un nepieciešamība. Iepazīstoties ar Grozījumu projektu, AJ Power ir pamatotas aizdomas, ka piedāvātie grozījumi un to pamatojums neatbilst EB regulas mērķiem un noteiktajai kārtībai. AJ Power ieskatā, ar piedāvāto Grozījumu projektu, SPRK nesasniedz EB regulas noteiktos mērķus un netiek pienācīgi izpildītas EB regulas prasības. Jo īpaši vēršam uzmanību uz šādiem apsvērumiem:

1. SPRK Grozījumu projektā ir norādījis, ka konsultāciju dokumenta nepieciešamība cita starpā ir pamatota ar EB regulas 44.panta 3.punktu, kas nosaka, ka "Katrs PSO var izstrādāt priekšlikumu papildu norēķinu mehānismam, kurš ir nodalīts no nebalansa norēķiniem un ar kura palīdzību norēķinās par balansēšanas jaudas iepirkuma izmaksām atbilstīgi šīs sadaļas 5. nodaļai, administratīvajām izmaksām un citām ar balansēšanu saistītajām izmaksām. Papildu norēķinu mehānismu piemēro balansatbildīgajām pusēm. To būtu vēlams panākt ar izstrūkuma cenu noteikšanas funkcijas ieviešanu. Ja PSO izvēlas citu mehānismu, tas būtu jāpamato priekšlikumā. Šādu priekšlikumu apstiprina attiecīgā regulatīvā iestāde".

Vērtējot EB regulu kopsakarā, ir skaidrs, ka EB regulas 44.punkta 3.punkts nosaka iespēju izstrādāt papildu norēķinu mehānismu, kam ir jābūt pietiekami pamatotam un nepieciešamam. Šis punkts nenosaka iespēju neievērot EB regulā ietvertos norēķinu mehānismus, bet tikai izstrādāt papildinājumus tiem.

Arī EB regulas 5.panta 4.punkta g) apakšpunkts nosaka, ka "vajadzības gadījumā papildu norēķinu mehānisms, kas ir atdalīts no nebalansa norēķiniem un ko izmanto, lai ar balansatbildīgajām pusēm norēķinātos par balansēšanas jaudas iepirkuma izmaksām, administratīvajām izmaksām un citām ar balansēšanu saistītām izmaksām, atbilstīgi 44. panta 3. punktam".

Līdz ar to, AJ Power saprot nepieciešamību iekļaut administratīvās izmaksas pie norēķinu mehānisma, tomēr AJ Power nav saprotams, kāpēc netiek ievēroti citi EB regulā noteiktie mehānismi un kārtības norēķiniem.

Lūdzam sniegt pamatotu skaidrojumu vai un kā ar Grozījumu projektu tiks ieviesti EB regulā noteiktie norēķinu mehānismi, kurus ir jāievieš kā pamata, neņemot vērā vēlamos papildus norēķinu mehānismus.

2. EB regula paredz dažādus mērķus, kas jāsasniedz gan ar pašas EB regulas izstrādi, gan ar tajā ietvertajiem mehānismiem, kārtību un pienākumu izpildi.

Piemēram, EB regulas preambulas 6.punkts nosaka, ka regulas mērķis ir "nodrošināt Eiropas elektroenerģijas pārvades sistēmas optimālu pārvaldību un koordinētu darbību, vienlaikus palīdzot sasniegt Savienības mērķrādītājus attiecībā uz atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas īpatsvara palielināšanu, kā arī sniedzot labumu patērētājiem". Tāpat EB regulas preambulas 12.punkts nosaka, ka "enerģijas tirgu integrācijai būtu jāsekmē efektīva tekošās dienas tirgus darbība, lai tirgus dalībniekiem sniegtu iespēju pašiem nodrošināt savu balansu pēc iespējas tuvāk reāllaikam. PSO, izmantojot balansēšanas tirgu, būtu jānovērš tikai tie nebalansa gadījumi, kas saglabājušies pēc tekošās dienas tirgus beigām. Nebalansa norēķinu perioda saskaņošanai Eiropā, proti, nosakot, ka tā ilgums ir 15 minūtes, būtu jāsekmē tekošās dienas tirdzniecība un jāsekmē tādu tirdzniecības produktu izstrāde, kam ir vienādi piegādes logi".

Tāpēc, lūdzam, SPRK sniegt pamatojumu par Balansēšanas rezervju jaudas tirgus apstiprināšanu pirms nākamās dienas elektroenerģijas cenu publicēšanas.

Savukārt, EB regulas preambulas 17.punkts nosaka, ka "nebalansa norēķinu vispārējais mērķis ir nodrošināt, ka balansatbildīgās puses efektīvi palīdz uzturēt balansu sistēmā, un stimulēt tirgus dalībniekus uzturēt un/vai palīdzēt atjaunot balansu sistēmā. Šī regula definē nebalansa norēķinu noteikumus, nodrošinot, ka norēķini notiek nediskriminējoši, taisnīgi, objektīvi un pārredzami. Lai balansēšanas tirgus un vispārējo energosistēmu pielāgotu pieaugošajam variablu atjaunojamo energoresursu īpatsvaram, nebalansa cenām būtu jāatspoguļo enerģijas reāllaika vērtība".

Arī EB regulas 3.pants nosaka mērķus, kurus jāsasniedz katrai dalībvalstij, piemērojot EB regulu. Piedāvātais Grozījumu projekts nesasniedz visus norādītos mērķus un plānotās darbības, norēķinu mehānisms un noteiktās prognozes nav atbilstoši pamatotas un pietiekami analizētas. AJ Power ieskatā ir citas metodes, kuras nav izvērtētas Grozījumu projektā, ar kurām var sasniegt regulas mērķus.

SPRK ir atsaucies uz Baltijas tirgu Grozījumu projektā, tāpēc AJ Power vērs uzmanību uz faktu, ka gan Igaunijas, gan Lietuvas tirgus ir veicis analīzi un izvērtē tikai tādu mehānismu ieviešanu, kas tieši atbilst regulas mērķu sasniegšanai savas valsts tirgū un ir saistošāks tieši saviem tirgus dalībniekiem, ievērojot elektroenerģijas tirgus nianšes tieši savā teritorijā.

Lūdzam pamatot izvērtēt alternatīvas norēķinu mehānismam, izvērtējot tieši Latvijas elektroenerģijas tirgu, ņemot vērā tirgus dalībnieku sniegtos komentārus un aicinājumus.

3. AJ Power jau iepriekš kopā ar citiem tigus dalībniekiem, 2024.gada jūnijā, nosūtīja savus iebildumus pārvades sistēmas operatoram un ir skaidrs, ka šie izteiktie iebildumi un priekšlikumi nav pienācīgi izvērtēti. AJ Power, ievērojot EB regulas 15.panta 1.punktu, aicina sadarboties, lai kopīgi nodrošinātu, ka balansēšana ir efektīva un sekmīga. Tāpat atkārtoti aicinām izvērtēt cita - piemērota mehānisma izstrādes izveidi, kam būtu nepieciešams:

- 1) noskaidrot pamatotu nepieciešamo balansējošas jaudas rezerves apjomu, ieviešot un īstenojot Sinhronizācijas projektu, un tās samērīgumu pret esošo elektroenerģijas tirgu;
- 2) veikt ieguvumu un izmaksu analīzi, tostarp, saskaņā ar EB regulas 61.pantā noteikto šādas analīzes kritēriji un metodika ir iesniedzami apstiprināšanai SPRK vismaz 6 mēnešus pirms analīzes sākuma; un
- 3) veikt ietekmes uz tirgu novērtējumu, attiecīgi veicot jaudas rezervēšanu konkrētā apmērā.

Tāpēc, lūdzam, SPRK sniegt pamatojumu par Balansēšanas rezervju jaudas tirgus publiskās konsultācijas rezultātiem un tirgus komentāriem par iebildumiem pret

sagatavotajām izmaiņām tirgus kodeksā, kuru sagatavoja pārvades sistēmas operators.

Nemot vērā augstāk minēto, spēkā esošos normatīvos aktus un elektroenerģijas tirgus labo praksi, AJ Power lūdz papildus SPRK:

1. Sniegt pamatotu skaidrojumu vai un kā ar Grozījumu projektu tiks ieviesti EB regulā noteiktie norēķinu mehānismi, kurus ir jāievieš kā pamata, neņemot vērā vēlamos papildus norēķinu mehānismus.
2. Sniegt pamatotu skaidrojumu vai un kā ar Grozījumu projektu tiek sasniegti EB regulā noteiktie mērķi.
3. Sniegt pamatojumu citāda norēķinu mehānisma izveidē un piemērošanā atbilstoši EB regulas 44.panta 3.punktam

Ar cieņu,

SIA "AJ Power"

prokūrists

Miks Gabduljins